

# TÆT PÅ LIVET I ZAMBIA

## Baggrundsoplysninger om Zambia

### GEOGRAFI

Zambia ligger midt i det sydlige Afrika uden direkte adgang til havet. Landet ligger på en højslette, og der er kun få bjerge i det nordøstlige hjørne på grænsen til Malawi. Størstedelen af Zambia er dækket af savanne med græs samt mindre træer og buske. Omkring floderne er jorden mest frugtbar. Zambezi er landets vigtigste flod, og det er da også den, der har lagt navn til landet. Mod syd danner Zambezi-floden grænsen til Zimbabwe. Her finder man også de berømte Victoria-vandfald og en af landets største søer, Kariba.

### KLIMA

Da det meste af landet ligger på en højslette, er temperaturen normalt behagelig. Kun i lavlandet omkring floderne bliver det trykkende varmt. Temperaturforskellen på nat og dag kan være meget stor.

Det er varmt hele året rundt i Zambia, men der tales alligevel om tre årstider. Fra maj til august er det lidt køligere end resten af året. Fra august til oktober er det tørt og varmt. Fra oktober til maj er det regntid med varmt og fugtigt vejr.

### BEFOLKNING

Zambia har en meget høj befolkningstilvækst, men den har dog været aftagende i de seneste år - bl.a. på grund af aids. Næsten halvdelen af befolkningen bor i byerne, hvilket er atypisk for et afrikansk land. Mange er flyttet til byerne, fordi de har kunnet få gode jobs i bl.a. kobberminerne. Zambias største byer ligger langs jernbanelinjen fra Livingstone over hovedstaden Lusaka og til kobberbæltet i nord. Andre områder af landet er meget tyndt befolket.

Der er over 70 etniske grupper i Zambia, men de etniske problemer er små i forhold til i andre afrikanske lande.

Zambia har siden 1996 officielt været en kristen stat, men samtidig er der sikret religionsfrihed. De fleste zambiere blander kristendommen med gamle afrikanske naturreligioner. Fx betragtes ulykker ofte som noget uvenner har nedkaldt over én med sort magi.

### SPROG

De mange etniske grupper betyder, at der tales et væld af forskellige sprog i Zambia. Engelsk har været det officielle sprog siden landet blev selvstændigt i 1964, men det er kun 1 ud af 10 der behersker sproget. De sprog, der tales af Zambias syv største etniske grupper har status af nationalsprog.

### SKOLE

Næsten alle kvinder og 75% af mændene var analfabeter, da Zambia blev selvstændigt i 1964. I dag er antallet af analfabeter faldet til omkring 25% - stadig flere kvinder end mænd. Der er skolepligt for alle børn mellem 7 og 15 år. Men reelt er der stadig mange, der ikke kommer i skole eller bliver taget ud meget tidligt for at hjælpe til i hjemmet.

### DEN NYERE HISTORIE

For godt 100 år siden var der stort set ingen byer i Zambia. De forskellige etniske grupper boede spredt i landet, og de havde kun meget lidt kontakt med hinanden. I dag bor halvdelen af befolkningen i byer. Denne udvikling, samt overgangen fra koloni til selvstændigt land, er selvfølgelig ikke gået sporløst hen over Zambia. Men det betyder også, at landet i dag er en fascinerende blanding af nyt og gammelt. Det ses tydeligt, når man bevæger sig fra moderne byer med højhuse, biler og stormagasiner og ud på landet, hvor de traditionelle livsmønstre stadig er udbredt i de små landsbyer.

### HISTORISKE ÅRSTAL

*For ca. 100.000 år siden*

Arkæologiske fund tyder på, at der har været beboelse i Zambia i næsten 100.000 år siden.

*For ca. 50.000 år siden*

Zambia er beboet af San-folk (buskmænd), der levede som jægere og samlere. Der er fundet mange hulemalerier efter dem.

*For ca. 2000 år siden*

Bantu-folk fra det nordlige Afrika vandrer mod syd og bl.a. ind i Zambia.

*0 – 1000*

I løbet af den periode bliver zambierne fastboende jord- og kvægbrugere samt handelsfolk og håndværkere, er bl.a. udvinder jern og kobber.

*1500 – 1800*

Nye Bantustammer vandrer ind i Zambia. Der indføres hierarkiske konge- og høvdingedømmer i Zambia. Der opkræves skat i form af naturalier, indfanges slaver og handles med portugisere og arabere. Der indføres nye afgrøder som kassava, jordnødder og majs.

*1871*

Stanley møder Livingstone.

*1889:*

Storbritannien giver Cecil Rhodes monopol på al handel i området.

1924

Zambia bliver en britisk koloni under navnet Nord-Rhodesia.

1864

Zambia bliver selvstændigt, og Kenneth Kaunda vælges til landets første præsident.

1972

Zambia bliver en etpartistat.

1990

Mislykket kupforsøg mod Kenneth Kaunda, der dog føler sig tvunget til at genindføre flerpartisystem.

1991

Frederick Chiluba vælges til ny præsident.

## ØKONOMI

På trods af, at Zambia er rig på råstoffer, er det et af verdens fattigste lande. I de sidste 25-30 år har landet tilmed været i en dyb økonomisk krise, der først og fremmest skyldes, at priserne på kobber har været faldende på grund af en overproduktion. Men krisen skyldes også korrupsion og dårlige politiske beslutninger. I de første år efter selvstændigheden gik alt godt på grund af de store eksportindtægter fra kobberet, og der blev brugt mange penge på at opbygge et godt hospitals- og skolevæsen. Men da kobberpriserne begyndte at falde, startede problemerne for alvor. Det blev ligeledes tydeligt, at man i al for høj grad havde satset på industrien og udviklingen i byerne på bekostning af landbruget. Efterhånden blev staten nødt til at optage store udenlandske lån, og i midten af 1980'erne var udlandsgælden dobbelt så stor som bruttonationalproduktet. Siden har det været nødvendigt med store nedskæringer i den offentlige sektor og en privatisering af kobberminerne, der har betydet fyringer af mange tusinde minearbejdere. Den mere markedsorienterede politik er påtvunget Zambia af Verdensbanken. Den har betydet, at de fattige i landet er blevet endnu fattigere, og skoler og hospitaler er blevet dårligere.

I Zambia ved man efterhånden godt, at det er nødvendigt at satse på andet end eksport af kobber - dels er priserne for usikre, og dels er kobbermalmen ved at være brugt op. Efter de mange mislykkede projekter med industrisektoren, prøver man i højere grad med landbruget. I dag er kaffe, sukker og grøntsager også vigtige eksportartikler.

## RÅSTOFFER

Kobber er stadig Zambias vigtigste råstof, selvom man kun regner med, at der er kobber i yderligere 20-30 år. Men Zambias undergrund er også rig på kobolt, bly, zink, guld, sølv, marmor, selen m.m.

I dag er Zambia selvforsynende med vandkraftproduceret elektricitet, men mange steder på landet har man stadig ikke adgang til elektricitet. De fleste steder - også i byerne - benyttes stadig trækul til opvarmning og madlavning.

## ERHVERV

Zambia har et enormt uudnyttet landbrugspotentiale. Klimaet er gunstigt, og det er muligt at dyrke mange forskellige slags afgrøder. Men kun omkring 7-8% af landet er opdyrket. Majs

er den vigtigste afgrøde (hver person spiser ca. 135 kg majs per år). Men der udover dyrkes der bl.a. kassava, durra, hvede, jordnødder, sukkerrør, bomuld samt frugt og grøntsager. Landbruget består først og fremmest af små selvforsynende brug med små jordstykker, der primært passes af kvinder og børn. Men antallet af kommercielle brug, hvor der produceres til eksport er stigende. Det er meningen, at eksport af landbrugsprodukter med tiden skal opveje den stagnerende eksport af kobber. Der er store udviklingsmuligheder inden for landbruget, men i øjeblikket mangler der bl.a. uddannet arbejdskraft, et bedre transportnet og planlægning.

Zambia har som tidligere nævnt ingen kyststrækning, men fiskeri fra landets store søer og floder har stor betydning for mange mennesker.

Det er dog minedrift og den medfølgende industri, der har været vigtigst for Zambias udvikling. Mineindustrien har sit centrum i det 200 km lange og 7 km brede bælte i den nordlige del af landet. Her begyndte man for alvor brydningen af kobbermalm i 1920'erne, og i slutningen af 1960'erne nåede det sit højeste niveau. Dengang stod Zambia for 12% af kobberproduktionen i verden. Siden er produktionen af kobber faldet betydeligt.

Efter selvstændigheden satsede man kraftigt på en udvikling af hele industrisektoren blandt anden inden for tekstilproduktion og jern- og stålindustri. Men mange af projekterne faldt fra hinanden, da man dels manglede udenlandsk valuta og dels var nødt til at importere mange af råmaterialerne og delkomponenterne til disse virksomheder.

Efter det politiske magtskifte i 1991 har staten startet en privatisering af en række miner og industrier.

Det store flertal af zambiere lever i dag som selvforsynende småbønder og mange overlever i byerne med dårligt lønnet arbejde - deriblandt som gadesælgere. Under Kenneth Kaunda voksede den offentlige sektor kraftigt i takt med, at der blev bygget skoler og hospitaler, men den økonomiske krise har betydet, at tusindvis er blevet fyret.

Zambia har et stort turist potentiale, men her er manglen på penge til investering også et stort problem. Der er ellers attraktioner nok: et fantastisk dyreliv i 19 nationalparker og et af verdens flotteste vandfald (Victoria Falls).

## SOCIAL- OG SUNDHEDSFORHOLD

Aids er en af de største forhindringer for udviklingen af Zambia. Det er et af de lande i verden, der er hårdest ramt. Man regner med, at hvert tredje barn (over 1,5 millioner) har mistet mindst den ene af sine forældre på grund af aids. 15% på landet og 25% i byerne er hiv-smittet. De mange forældreløse børn betyder, at antallet af gadebørn er voksende. Nogle bliver optaget i nabofamilie eller hos slægtninge, men her må mange arbejde under slavelignende forhold.

Zambias i øvrigt store sundhedsvæsen har ikke mulighed for at tackle de mange problemer, der er fulgt i kølvandet med aids, og mange børn dør også på grund af malaria, diarré og fejlernæring.

## Nyttige hjemmesider på Internettet

Der findes mange hjemmesider på Internettet, hvor man kan finde oplysninger om Zambia. Hvis man ønsker flere baggrundsoplysninger om Zambia, kan man bl.a. finde dem via Udenrigsministeriets hjemmeside, hvor Gretelise Holms bog "Zambia. En politisk og økonomisk oversigt" findes i en internetudgave.

Udenrigsministeriets hjemmeside: [www.um.dk](http://www.um.dk)

En anden hjemmeside på dansk er: [www.udviklingstal.dk](http://www.udviklingstal.dk)

Hjemmesider på engelsk:

[www.dk.weather.yahoo.com](http://www.dk.weather.yahoo.com)

[www.africa.com](http://www.africa.com)

[www.odci.gov/cia/publicationa/factbook/za.html](http://www.odci.gov/cia/publicationa/factbook/za.html)

På førstnævnte kan man se vejrudsigten på forskellige lokaliteter i alverdens lande – også Zambia. De to sidstnævnte bringer nye tal og oplysninger om Zambia.

## Om bogen "Tæt på livet i Zambia"

Bogen fortæller om livet i et af verdens fattigste lande. Vi følger pigen Kapela, der bor i byen Chipata og drengen Jacobe, der bor i en af Zambias mange små landsbyer. Kapelas far arbejder på et kontor, og hendes mor er sygeplejerske. Familien bor i et moderne hus med både elektricitet og vand indlagt. I bogen følger vi Kapela en dag, hvor hun hjælper i huset, leger med veninderne og går på indkøb i byen.

Gennem Jacobe får vi et indblik i livet i landsbyen – det daglige arbejde ved huset, børnenes skolegang og leg, majshøst og husbyggeri og den traditionelle bryllupsfest.

## Om videoen "Jacobes skoleferie"

I videoen går vi tæt på Jacobe fra grundbogen. Jacobe spiller fodbold med en hjemmelavet fodbold, men får skadet sin fod. Han opsøger den lokale medicinmand, men da det viser sig, at han har brækket en tå, må han have foden i gips. Han bliver "sat ud af spillet" og må bare sidde og kigge på, at de andre spiller fodbold. Han lytter også til de gamle, som fortæller om dengang der var vilde dyr i landsbyen, og han overværer de rituelle danse, hvor mændene er klædt i dyreskind. Helt uventet får han også mulighed for at besøge sin onkel, der arbejder i en nationalpark. Her får han set de dyr, som han tidligere kun har hørt om: elefanter, giraffer, impalaer, aber og flodheste.

## Om kopisiderne

Herunder følger kommentarer m.m. til de 15 kopisider.

### KOPISIDE 1: KORT OVER ZAMBIA OG DANMARK

Formålet med kopiside 1 er, at eleverne får en fornemmelse af, hvor Zambia og Danmark ligger i forhold til hinanden, og hvilken betydning placeringen på Jorden har for klima m.m. Eleverne får brug for et atlas med temakort, for at finde svar på spørgsmålene.

De to landes placering på Jorden betyder, at Zambia har tropisk klima og Danmark tempereret klima.

De fleste atlasser har kort, der viser januartemperatur, juli-temperatur og årsnedbør, men det er forskelligt fra atlas til atlas, hvor præcise kortene er, så derfor er det ikke sikkert, at eleverne finder frem til lige præcis nedenstående:

Januartemperatur i Zambia: 25-30 grader.

Julitemperatur i Zambia: 20-25 grader.

Januartemperatur i Danmark: 0-5 grader.

Julitemperatur i Danmark: 15-20 grader.

Årsnedbør i Zambia: 500-1000 mm.

Årsnedbør i Danmark: 500-1000 mm.

Klokken er 13.00 i Zambia, når den er 12.00 i Danmark (der tages ikke hensyn til sommertid).

### KOPISIDE 2: KORT OVER ZAMBIA

Nogle af oplysningerne kan eleverne finde på kortet side 25 i grundbogen, mens andre må hentes i et atlas.

De otte nabolande: Malawi, Tanzania, Den demokratiske republik Congo, Angola, Namibia, Botswana, Zimbabwe og Mocambique.

Zambias hovedstad: Lusaka.

Andre store byer: Ndola, Kitwe, Kabwe og Livingstone (men de fleste atlas til folkeskolen har kun få byer i Zambia indtegnet).

De to længste floder: Zambezi og Luangwe.

De højeste vandfald: Victoria-vandfaldet.

Hurtige elever kan evt. skrive flere navne ind på kortet og farvelægge det.

### KOPISIDE 3: DYR PÅ SAVANNEN

I grundbogen har der ikke været plads til en grundig beskrivelse af dyrelivet på Zambias savanne. Derfor lægger denne kopiside op til, at eleverne selv vælger et dyr, som de vil læse mere om. Oplysningerne om de enkelte dyr kan evt. samles på klassens opslagstavle.

### KOPISIDE 4: HYDROTERMFIGURER

De to hydrotermfigurer viser mange af de klimaforskelle, der er mellem Zambia og Danmark.

På kopiside 1 fandt eleverne ud af, at den årlige nedbør i både Zambia og Danmark ligger på mellem 500 og 1000 mm. Men hydrotermfigurerne afslører alligevel nogle forskelle. Den årlige nedbør er større i Lusaka (928 mm) end i København (600

mm), men det der springer mest i øjnene er, at nedbøren er meget ujævnt fordelt over året i Zambia. Hydrotermfiguren fra Lusaka viser meget tydeligt, at Zambia har en regntid, mens det stort set ikke regner på andre tider af året. I Zambia har man desuden det problem, at det kan sætte ind med tørke. En tørke i 1992 betød, at høsten blev ødelagt, og at mange sultede.

Selvom Zambia har tropisk klima (temperaturen er over 15 grader i alle måneder, og der forekommer ikke frost), så fremgår det alligevel af hydrotermfiguren fra Lusaka, at landet ligger syd for ækvator. Temperaturen er nemlig lidt lavere i de måneder, hvor vi har sommer i Danmark.

### **KOPISIDE 5: FØDEKÆDER PÅ SAVANNEN**

Tegningen side 39 i grundbogen viser en enkel fødekæde. Kopiside 5 lægger op til, at eleverne kan arbejde mere med fødekæder – enten på savannen eller mere generelt.

### **GENERELT OM KOPISIDE 6-9:**

Ideen med opgaverne er at øge elevernes opmærksomhed på forskelle i levevis i Zambia og Danmark, men også de forskelle der er fra by og land i Zambia. Der vil være en tendens til, at vi enten idylliserer eller dramatiserer, når vi informerer om forhold i den tredje verden. Opgaverne giver mulighed for refleksion og for at få et nuanceret billede af livet i Zambia.

Man kan lade eleverne løse opgaverne ud fra grundbogens oplysninger alene, eller man kan lade dem gå på biblioteket og søge mere information. Man kan med fordel lade eleverne arbejde med opgaverne parvis og afslutte med en fælles diskussion.

### **KOPISIDE 6: BØRN VILKÅR I ZAMBIA OG DANMARK**

Der er stor forskel på zambianske og danske børns liv. Men der er også stor forskel på zambianske børns liv, som det fremgår af Kapelas og Jacobes historier. Jacobe bor i en landsby, hvor mange mennesker er fattige, og hvor der er mangel på næsten alt. Kapela lever i en middelklassefamilie i byen. Hendes familie er ikke rig, men der er altid mad nok til alle, og de bor i et godt hus med både vand og strøm. Men som det også fremgår af Kapelas møde med gadebørnene, er der ingen garanti for et bedre liv, hvis man flytter ind til byen.

Der er typisk større forskel på drenge- og pigeliv i Zambia end i Danmark. Ofte har pigerne mange flere opgaver og pligter i hjemmet, mens drengene har mere tid til leg.

Formålet med opgaverne er at få eleverne til at reflektere over de afrikanske børns liv og vilkår i forhold til deres egen hverdag.

### **KOPISIDE 7: SKOLEN I ZAMBIA OG DANMARK**

Jacobes skole er en typisk landsbyskole. Der er mange elever i klassen, så eleverne sidder tæt. Det er småt med bøger og andre materialer, og undervisningen er på mange måder autoritær og "gammeldags". Men børnenes skolegang tages lige så seriøst som i Danmark. Der lægges i høj grad vægt på faglighed, og på nogle områder vil de zambianske skoleelever være fuldt på højde med danske.

### **KOPISIDE 8: VAND I ZAMBIA OG DANMARK**

Formålet med opgaverne er at bevidstgøre om, at vand er en nødvendig men begrænset ressource for alle mennesker, uanset hvor på kloden vi bor, og hvordan vi i øvrigt lever.

Vand er den absolut vigtigste ressource for alle mennesker. Vi skal bruge vand hver dag til mange forskellige formål. I Danmark bruger hver person næsten 150 liter hver dag. Vi er i de senere år blevet mere bevidste om, at der ikke findes ubegrænsede mængder rent drikkevand. Bl.a. fordi vand i Danmark efterhånden har en pris, der betyder noget i vores budget.

I landsbyerne i Zambia er der normalt ikke indlagt vand i husene. Det har stor betydning for familiens dagligdag. Det tager tid og giver meget arbejde, når vandet skal hentes langvejs fra. Mange steder bruger kvinderne flere timer dagligt på at hente vand. Bl.a. derfor forsøger man i Jacobes familie at spare på vandet. I Zambia bruger hver person under 10 liter vand i gennemsnit om dagen. Mangel på rent drikkevand er en hyppig årsag til børns sygdom og død mange steder i Afrika. Derfor er det en af Folkekirken Nødhjælps højt prioriterede aktiviteter at bygge brønde i landsbyerne.

### **KOPISIDE 9: MENNESKER OG DYR**

Formålet med denne opgave er, at give et billede af dyrenes betydning for mennesker i Zambia – og vores egen brug af dyr. I Danmark spiller dyr en vigtig rolle for mennesket. Vi spiser kød fra vores husdyr, vi har kæledyr, og vi har vilde dyr i naturen. Men vi kender stort set ikke til, at dyrene på nogen måde kan true os, eller at vi må kæmpe med dyrene om føden.

I Zambia har man også husdyr. De der har råd spiser kød som en vigtig proteinkilde. Der findes også kæledyr i Zambia. Mange mennesker har hund, som børnene leger med og som er vagthund om natten.

Tidligere levede der mange dyr vildt i Zambias natur. I dag lever de fleste vilde dyr i store nationalparker, men der findes også mange udenfor. Især når føden i dyreparkerne bliver knap, søger dyrene udenfor for at finde føde. Det sker jævnligt, at vilde dyr går ind i landsbyen for at æde. Især elefanterne kan være et problem, da de i løbet af en enkelt nat kan æde og ødelægge alle landsbyens afgrøder. Derfor bliver elefanterne ofte betragtet som skadedyr.

Også rovdyrene er frygtet. Det sker nemlig, at en løve eller en flok hyæner har held til at tage en kalv eller en ged fra landsbyen. Dyrene kan også være direkte farlige for mennesker. Især krokodiller og flodheste kan være farlige, når kvinderne er nede ved floden for at hente vand eller vaske tøj. Ind imellem bliver menneske såret eller måske endda dræbt af vilde dyr i Zambia. Derfor opfatter indbyggerne i Zambia også dyrene på en anden måde end vi gør. Hvor vi opfatter Afrikas dyreliv som eksotisk og spændende, opfatter mange zambiere det stadig som en trussel.

## **KOPISIDE 10: MAJS**

Majs udgør den vigtigste afgrøde i Zambia – og den vigtigste fødekilde for de fleste mennesker. Zambierne spiser i gennemsnit 135 kg majs om året. Børnene i Zambia kender kun alt for godt smagen af majsgrød. Måske var det en idé at lade danske skoleelever smage majsgrød. De vil nok betakke sig ved at skulle spise det året rundt.

## **KOPISIDE 11: ZAMBIA OG DANMARK I TAL**

Her opfordres eleverne til at gå i dybden med de tal og fakta, som man kan læse på side 44 i grundbogen. Elevernes svar kan evt. diskuteres fælles i klassen til sidst.

## **KOPISIDE 12-13: OPGAVER TIL FAGLIG LÆSNING**

De to kopisider kan benyttes, hvis man ønsker at benytte bogen i forbindelse med faglig læsning.

## **KOPISIDE 14: ANMELD ”TÆT PÅ LIVET I ZAMBIA”**

Siden kan benyttes, hvis man ønsker at lade eleverne anmelde grundbogen.

## **KOPISIDE 15: TÆT PÅ BILLEDERNE I GRUNDBOGEN**

Det er blevet sagt, at billeder fortæller mere end 1000 ord – men hvad fortæller de egentlig? Billeder fylder meget i børns hverdag. Danske børn ser fx i gennemsnit to timers tv og video om dagen – og overalt møder de fotos, tegninger og andre illustrationer. Det er derfor vigtigt, at de kan forstå og aflæse de billeder, som de ser. I faghæftet for faget billedkunst lyder kravet til undervisningen: ”Billedsamtaler lige fra begyndertrinnet er forudsætningen for, at eleverne kan forholde sig aktivt og personligt til billeder.”

Et billede er altid en lille udvalgt del af virkeligheden. Gennem arbejdet med billedanalyse bliver det muligt for eleverne at gå bag om billederne, vurdere dem mere kritisk og dermed forstå, at billeder, ligesom tekst, ikke nødvendigvis fortæller hele sandheden.

# KOPISIDE 1

## Kort over Zambia og Danmark



Find Danmark og Zambia på kortet. Farv begge lande.

Hvad hedder den verdensdel, hvor Danmark ligger? \_\_\_\_\_

Hvad hedder den verdensdel, hvor Zambia ligger? \_\_\_\_\_

Du får brug for et atlas, for at finde svar på følgende spørgsmål:

Er det Zambia eller Danmark, der ligger tættest på ækvator? \_\_\_\_\_

Hvilket klima har man i Zambia? \_\_\_\_\_

Hvilket klima har man i Danmark? \_\_\_\_\_

Hvad er temperaturen i Zambia i januar? \_\_\_\_\_ - og juli? \_\_\_\_\_

Hvad er temperaturen i Danmark i januar? \_\_\_\_\_ - og i juli? \_\_\_\_\_

Hvor meget nedbør falder der om året i Zambia? \_\_\_\_\_

Hvor meget nedbør falder der om året i Danmark? \_\_\_\_\_

Hvad er klokken i Zambia, når den er 12.00 i Danmark? \_\_\_\_\_

# KOPISIDE 2

## Kort over Zambia



Dette kort viser Zambia med grænser, floder, søer og byer.

Men der er kun to navne på kortet nemlig Chipata, hvor Kapela bor og Magwero, hvor Jacobe bor.

Ved hjælp af et atlas skal du skrive nogle flere navne ind på kortet.

Skriv følgende navne ind på kortet:

- Zambias 8 nabolande.
- Zambias hovedstad.
- Nogle af landets andre store byer.
- Zambias to længste floder.
- Det højeste vandfald.

Hvis du får tid, kan du skrive andre navne ind på kortet og farvelægge det.

# KOPISIDE 3

## Dyr på savannen

Hvilke vilde dyr omtales i grundbogen?

---

---

---

---

Hvilke er planteædere?

---

---

---

---

Hvilke er rovdyr?

---

---

---

---

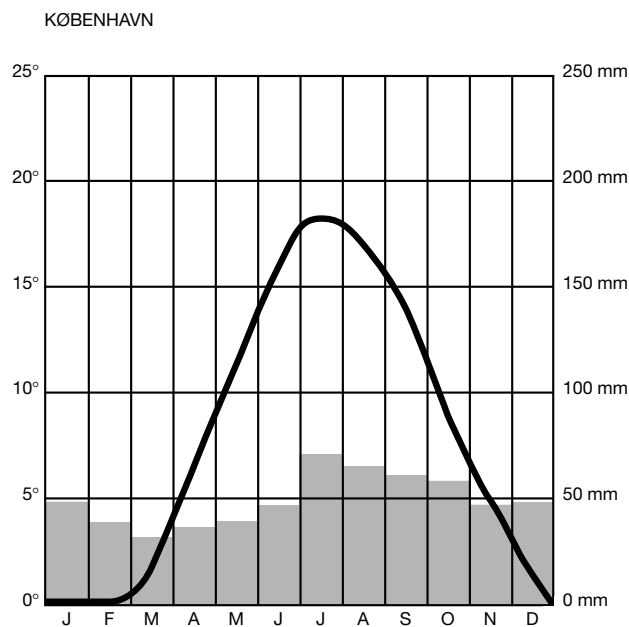
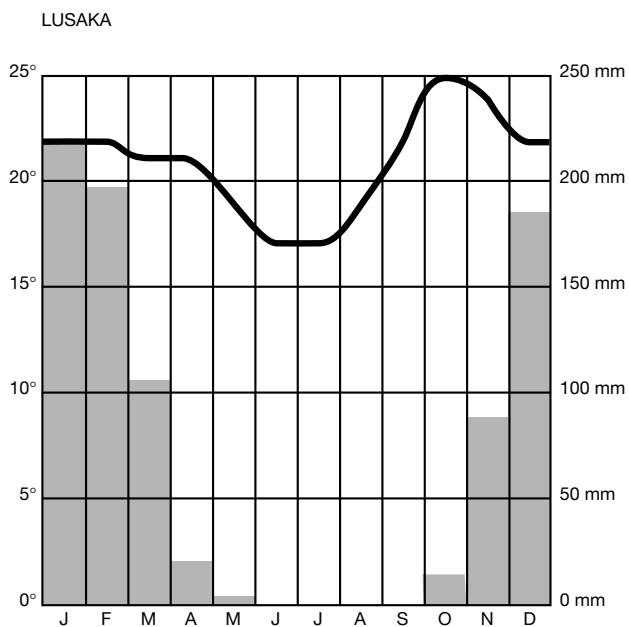
Vælg et af de dyr, der er omtalt i grundbogen eller et andet af savannens vilde dyr og skriv en lille rapport om dets levevis. På biblioteket kan du finde flere oplysninger. Du kan blandt andet undersøge:

- hvor lever dyret?
- hvad æder det?
- hvordan skaffer det føde?
- hvordan passer det sine unger?
- er dyret truet af udryddelse?



# KOPISIDE 4

## Hydrotermfigurer



En hydrotermfigur viser temperaturen og nedbøren et bestemt sted i verden. Grafen viser temperaturen, mens søjlerne viser nedbøren.

Sammenlign de to hydrotermfigurer fra Lusaka i Zambia og København i Danmark.

Hvor stor er den årlige nedbør i Lusaka?

---

Hvor stor er den årlige nedbør i København?

---

Hvordan er nedbøren fordelt i løbet af året i Lusaka i forhold til i København?

---



---

På hvilken måde fremgår det af hydrotermfigurerne, at Zambia og Danmark ligger på hver sin side af ækvator?

---



---

# KOPISIDE 5

## Fødevarekæder på savannen

I grundbogen side 39 kan du se en simpel fødekæde.  
Tegn en anden fødekæde herunder.  
Du kan evt. også lade mennesket være en del af fødekæden.

Planterne kan også have brug for dyrene. Hvordan?

---

---

---

# KOPISIDE 6

## Børns vilkår i Zambia og Danmark

Hvilke pligter har Kapela i hjemmet, før hun kan lege?

---

Hvilke pligter har Jacobe derhjemme?

---

Hvilke pligter har du derhjemme?

---

Hvilke forskelle er der på drenge og pigers pligter i Danmark?

---

Nævn forskelle på Jacobes og Kapelas liv og så dit.

---

Er der også ligheder? – hvilke?

---

Hvem deler Kapela værelse med?

---

Har du dit eget værelse?

---

Hvad betyder det at være gadebarn?

---

Hvorfor er der mange gadebørn i Zambia?

---

Hvordan klarer de sig?

---

# KOPISIDE 7

## Skolen i Zambia og Danmark

Hvor mange elever er der i klassen hos Jacobe i Zambia?

---

Hvor mange er der i klassen hos dig i Danmark?

---

Hvordan ser klasseværelset ud hos Jacobe?

---

---

Hvordan ser klasseværelset ud hos dig i Danmark?

---

---

Hvilke fag er de samme i Zambia og i Danmark?

---

Hvorfor tror du, at børn lærer engelsk både i Danmark og i Zambia?

---

Hvorfor tror du, at eleverne har skoleuniform på i Zambia?

---

---

Hvad synes du er godt og hvad er dårligt ved, at eleverne skal have skoleuniform på i Zambia?

---

---

Kunne du tænke dig, at der blev indført skoleuniformer i Danmark? Hvorfor/hvorfor ikke?

---

---

# KOPISIDE 8

## Vand i Zambia og Danmark

Hvor får Jacobes familie vand fra?

---

Hvad betyder det for familiens hverdag, at de ikke har vand indlagt i huset?

---

---

Giv eksempler på, hvad der bruges vand til i Jacobes landsby

---

---

Hvor kommer det vand fra, som din familie bruger?

---

---

Nævn alt det din familie bruger vand til?

---

---

Hvorfor skal vi spare på vandet i Danmark?

---

Hvad kan vi gøre for at spare på vandet i Danmark?

---

Hvad koster vand i Danmark?

---

Hvorfor skal vi betale for det vand vi bruger i Danmark?

---

# KOPISIDE 9

## Mennesker og dyr

Hvilke husdyr har de i Jacobes landsby?

---

Hvordan kan vilde dyr blive et problem for mennesker i Zambia?

---

---

Hvilke husdyr er de vigtigste i Danmark?

---

Hvad "bruges" husdyrene til i Danmark?

---

---

Hvordan har vores brug af husdyr i Danmark ændret sig i de sidste hundrede år?

---

---

På hvilken måde kan vilde dyr i naturen blive et problem for mennesker i Danmark?

---

---

Er der dyr i Danmark, der er farlige for os mennesker? Hvilke?

---

---

# KOPISIDE 10

## Majs



Majs er den vigtigste fødekilde for børn og voksne i Zambia. Indbyggerne spiser i gennemsnit 135 kg majs om året.

Her ser du tegningerne fra grundbogen side 31, hvor man følger majsens vej fra mark til mave. Skriv med dine egne ord, hvad der sker ved de 5 tegninger.

1. \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

2. \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

3. \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

4. \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

5. \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

# KOPISIDE 11

## Zambia og Danmark i tal

Sammenlign de tal og oplysninger, der står om Zambia og Danmark på side 44.

Hvor mange gange er Zambia større end Danmark? (helt tal)

---

Hvad er forskellen på en republik og et monarki?

---

Undersøg hvad der er typisk for et land med tropisk klima

---

Nævn nogle andre lande med tropisk klima.

---

Hvor på jordkloden ligger disse lande?

---

Foruden tempereret klima og tropisk klima findes der to andre klimatyper. Hvad hedder de?

---

Hvilken betydning har det, at befolkningstilvæksten og antallet af børn pr. kvinde er meget større i Zambia end i Danmark?

---

Nævn nogle grunde til, at levealderen er meget lavere i Zambia end i Danmark?

---

---

Hvilken forskel er der på aldersfordelingen i de to lande?

---

Hvilken betydning har det for de to lande, at aldersfordelingerne er så forskellige?

---

---



# KOPISIDE 12

## Opgaver til faglig læsning

### FAKTA OM BOGEN

Hvad er bogens titel?

---

Hvad hedder bogens forfatter?

---

Hvornår er bogen udgivet?

---

Hvad indeholder bogen? (sæt kryds):

indholdsfortegnelse

litteraturliste

en serieoversigt

bagsidetekst

ordforklaringer

kun fotos

stikord

billedtekster

et forsidebillede

bokstekster

kun tegninger

både tegninger og fotos

### BRUG INDHOLDSFORTEGNELSEN

På hvilke sider kan du læse om pigen Kapela? \_\_\_\_\_

På hvilke sider kan du læse om drengen Jacobe? \_\_\_\_\_

På hvilke sider kan du læse om dyrelivet på savannen? \_\_\_\_\_

På hvilken side kan du få en forklaring på nogle af bogens svære ord og navne? \_\_\_\_\_

### BRUG STIKORDENE

På hvilke sider kan du læse om kwacha? \_\_\_\_\_

Hvad er kwacha?

---

---

# KOPISIDE 13

## Opgaver til faglig læsning (fortsat)

### **GÅ TÆT PÅ TEKSTEN:**

Hvorfor er det et problem, at Zambia næsten kun har én vare (kobber), som de sælger til andre lande?

---

---

Hvordan må mange fattige i storbyerne klare hverdagen?

---

Hvor meget får en bonde for 1 kg bomuld til et par cowboybukser?

---

Er det en rimelig betaling?

---

### **VIL DU VIDE MERE?**

Hvilke emner i bogen kunne du tænke dig at vide mere om?

---

---

---

---

Hvor vil du finde disse oplysninger?

---

---

---

# KOPISIDE 14

## Anmeld "Tæt på livet i Zambia"

Skriv en anmeldelse af "Tæt på livet i Zambia".

Hvad handler bogen om?

---

---

---

---

---

Hvad synes du om bogen? Begrund dit svar

---

---

---

---

---

Hvordan passer forsiden til bogens indhold?

---

---

Hvad synes du om bogens tegninger og fotos?

---

---

Savner du nogle oplysninger i bogen?

---

---

Anmeldelsen er skrevet af

---

NAVN OG KLASSE

DATO

# KOPISIDE 15

## Tæt på billederne i grundbogen

Hvad fortæller bogens billeder om Kapela og hendes dagligdag?

Fortæl om Kapelas families hus ud fra tegningen side 7. Hvor mange rum er der? Er der toilet, køkken og elektricitet? Hvilke forskelle og ligheder er der i forhold til din families hus?

---

---

---

---

---

Hvordan ser der ud i Kapelas by? Beskriv fx butikkerne, gaden og markedet.

---

---

---

Hvor mange totalbilleder er der i kapitlet? (billeder der er taget langt fra, som fx side 10 nederst)

---

---

Hvor mange nærbilleder er der? (billeder taget tæt på, som fx side 11 nederst) \_\_\_\_\_

Hvad kan et totalbillede vise, som et nærbillede ikke kan?

---

---

### LÆS ET BILLEDE

Vælg et af billederne side 8 eller 9 i bogen og fortæl, hvad du ser: Hvad forestiller billedet + Hvad er det vigtigste i billedet? Hvad kan du se i baggrunden? Hvad tror du, der er udenfor billedet, som ikke er taget med? Hvilke farver er der i billedet? Er det et nærbillede eller et totalbillede?

---

---

---